

SZENT ATANÁZ GÖR. KAT. HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA
INSTITUTUM SANCTO ATHANASIO NOMINATUM

ATHANASIANA

55



Nyíregyháza
2022

ATHANASIANA
a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola folyóirata

Alapítva 1995-ben

Főszerkesztő:
Ivancsó István

A szerkesztőbizottság tagjai:
Janka György, Szabó Péter, Végheő Tamás, Vincze Krisztián

A szerkesztőség címe:
Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola
H 4400 Nyíregyháza
Bethlen G. u. 13–19.
Tel./Fax: +36/42/597-600
www.szentatanaz.hu
szentatanaz@szentatanaz.hu

Postacím:
H-4401 Nyíregyháza, Pf. 303

Felelős kiadó:
dr. Odrobina László mb. rektor

© Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, 2022

ISSN 1219-9915

Megrendelhető a fenti címek bármelyikén
Az egyes számok ára: 1.000 Ft

NÉMETH István

**„Az Úr felbuzdult országáért,
mert együttértett az ő népével” (Jl 2,18)**
A Jl 2,18–27 elemzése és aktualitása jelen korunkban

TARTALOM: 1. Bibliai szöveg; 2. Bevezetés; 3. A szöveg elemzése; 4. A szöveg üzenete; 4.1. Jóllakni; 4.2. Nép; 4.3. „Mert nagy dolgot tett”; 4.4. Két felszólítás: ne félj / ne féljetek és ujjongj, örvendj / ujjongjatok, örvendjete; 4.5. „És a népem nem szégyenkezik többé”; 5. Összegzés.

ISTVÁN NÉMETH: ‘Then the Lord Became Jealous for His Land and Had Pity on His People’ (Joel 2:18) – An Analysis of Joel 2:18-27 and Its Present Relevance
‘Then the Lord Became Jealous for His Land and Had Pity on His People’ (Joel 2:18). This sentence represents a turning point in the narrative of the Prophet Joel, subsequently opening a new chapter in his book (Joel 2:18-27). This passage exhibits considerable contrast with the content of the first part of the book relating attacks on the people and the ensuing existential crisis. Joel 2:18-27 foreshadows an episode full of hope and describes how the Lord will restore His people after the calamities it has endured. Through an analysis of the text, the present paper intends to specify in what ways the Lord’s solicitude is evident in the life of His people: How He expels the northern people and provides compensation for the natural disaster. Giving special emphasis to the acts of the Lord among the people, repetitions in this section (*satisfied, people, for He has done great things, fear not, be glad, My people shall never again be put to shame*) are addressed specifically. Although it is clear that the role of the Lord is exclusive in ensuring the welfare of the people, it is legitimate to ask to what extent the Lord may be responsible for the devastations. It may be established that the first chapter of the Book of the Prophet Joel contains no indications that the disasters could come directly from the Lord. Instead, it appears likely that the Lord uses this tragic situation to spur His people to convert to Him, and He promises a positive future. At the same time, this gives relevance to the biblical text and sets out its message for our adversity-laden times, possibly presenting us with opportunities for our own conversion as well.

1. Bibliai szöveg¹

Az Úr felbuzdult országáért, mert együttértett az ő népével.

Az Úr válaszolt és azt mondta a népének: íme, elküldöm nektek a gabonát, a mustot és az olajat, ezért jóllaktok vele és nem teszek titeket még egyszer szégyenné a népek között. Az északiakat eltávolítom tőletek és őt egy száraz és kopár földre űzöm, első részét a keleti tengerbe és a végét a nyugati tengerbe. Búze felszáll, rothadásának búze felszáll, mert (az Úr) nagy dolgot tett.

Ne félj, föld! Örülj és örvendezz, mert az Úr nagy dolgot tett. Ne féljetek, föld állatai, mert zöldülnek a sivatag legelői, mert a fa meghozza gyümölcsét, a fügefá és a szőlő erősségüket adják.

És Sion fiai, örüljetek és örvendeztetek az Úrban, a ti Istenetekben, mert esőt ad az ő igazsága szerint, a korai és késői esőt adja az első hónapban. A csűrök megtelnek gabonával és a sajtókból árad a must és az olaj.

Kárpótollak titeket azokért az évekért, amikor a sáska, a cserebogár, az üszög és a hernyó² pusztított, az én nagy seregem, amit hozzátok küldtem. Jóllakásig esztek és úgy dicséritek az Úr, a ti Istenetek nevét, aki csodálatos dolgokat vitt végbe veletek és a népem nem szégyenül meg többé. Meglátjátok, hogy Izrael között vagyok és én vagyok az Úr, a ti Istenetek és nincs más, és a népem nem szégyenkezik többé.

2. Bevezetés

Joel próféta könyve tragédiák sorozatának³ leírásával kezdődik, amelyek egzisztenciális problémák kialakulásához vezettek a nép körében.⁴ A könyv elbeszélése azonban a 2,18 verssel kezdve jelentős fordulatot vesz, és egy reménnyel teli epizódot nyit meg. Az első részben megtapasztalt kihívásokra megoldás nyílik: a nép újból visszatér Istenhez (2,12 és 2,27), békében él a földjén (1,6 és 2,20), elegendő ételt kap (1,10–12 és 2,19.23–24), és a kártevők okozta pusztulás is megtérül (1,4 és 2,25).

1 A szöveg saját fordítás a BHS szövegezése alapján.

2 Ezen különböző rovarneveket jelölő szavak fordításánál a Káldi – Neovulgáta szövegét vettem alapul.

3 Rovarok támadása (J1 1,4), ellenséges nép felvonulása (J1 1,6), tulajdonképpen az egész életteromba dőlt a könyv leírása alapján (J1 1,9–12).

4 Papok gyászolása (J1 1,9), szomorkodás és jajgatás (J1 1,11), illetve gyász – sírás – jajgatás (J1 1,13).

A Jl 2,18–27 elemzéséből kiindulva szeretnénk jobban bemutatni az Úrról alkotott képet, hogy a könyv teológiája szerint milyen köze van az Úrnak az egzisztenciális nehézség kialakulásához és az azt követő restaurációhoz. A kérdés aktualitását mi sem mutatja jobban, mint hogy jelen korunkban is járványokkal, természeti katasztrófákkal, politikai és gazdasági válsággal, valamint háborúval találkozunk. Joel könyvének ilyenfajta elemzése talán segítséget nyújthat abban is, hogy a jelenlegi kihívásainkhoz milyen teológiai meglátással közeledjünk.

3. A szöveg elemzése

A szöveg kezdete jelzi számunkra azt, hogy az Úr tenni akar valamit a saját országáért. A héber szövegben a אָנִיךְ igét olvassuk, aminek a jelentése irigy/féltékeny,⁵ az igét egy ל prepozíció követi, ami a szó jelentését kissé megváltoztatja Hendrik A. Brongers magyarázatát követve.⁶ Az Úr tevékenységét úgy tudnánk a legjobban jellemezni, hogy beveti magát a népéért, a népe megsegítésére siet. Óriási igyekezetet mutat az Úr azért, hogy a népének jó legyen. Külön ki kell emelnünk tehát a szóválasztás terén az Úr által mutatott igyekezetet.

Ennek az okát a mondat második részében olvashatjuk, mivel megesett a szíve, együttértett az ő népével.⁷ A két tagmondatot összekötő waw-ot értelmezhetjük úgy, mint az első tagmondatban leírt cselekvésnek a magyarázatát.⁸

Már ez az első kezdőmondat előre jelzi azt a minőségi változást, ami a könyv eddigi részével szemben lesz tapasztalható. Isten úgy dönt, hogy a népe felé fordul, mert megesett a szíve a népen.

5 „אָנִיךְ”, KOEHLER, L. ET AL., *The Hebrew and Aramaic lexicon of the Old Testament*, 1109–1110.

6 BRONGERS, H. A., „Der Eifer des Herrn Zebaoth”, in *Vetus testamentum* 13 (1963) 275.

7 E mellett az értelmezés mellett meg kell jegyeznünk azt is, hogy ez a mondat klasszikus példája a héber poétikának. Az első tagmondat és a második tagmondat szintaktikusan párhuzamos felépítésű: állítmány – alany – határozószó (előtte prepozíció, utána pedig szuffixum), majd a második tagmondat szintén: állítmány – határozószó (előtte prepozíció, utána pedig szuffixum), az alany pedig kikövetkeztethető a mondat értelméből. A második tagmondat azonban értelmében tulajdonképpen fokozása az elsőnek: nem csupán az Úr buzgóságáról van szó, amit a föld felé, az ország felé mutat, hanem sokkal többel találkozunk a második tagmondatban – együttérez az ő népével. Ezzel is mutatja az Úr a nagy érdeklődését a népe és az ő problémája irányába. Vö. CRENSHAW, J. L., *Joel. A new translation with introduction and commentary*, London 2008, 149.

8 JOÛON, P. – MURAOKA, T., *A grammar of biblical Hebrew*, Roma 2006, 377–378.

A próféta hangját halljuk ezekben a kezdő sorokban, aki az Isten válszát vezeti be. Azonban a szövegből nem derül ki konkrétan, hogy milyen kérdésre válaszol az Úr. Elképzelhető, hogy a papok imájára és könyörgésére, amiről a 2,17-ben olvashatunk, de talán még inkább valószínű, hogy a nép böjtölésére válaszol az Úr.⁹ Az Úr felhívására kezdeményezett böjt (2,12–16) és a papok – az Úr szolgálóinak – közbenjáró imádsága (2,17) válaszra bírják az Urat.

Az Úr tevékenysége pedig ebben a szakaszban jól körülhatárolható: a nép ellenségét elűzi és javakban bővelkedő jövőt biztosít számára, kompenzálja a rovarok okozta támadását.

Az ellenséges népcsoport a szövegben a 2,20-ban északnak van megnevezve, aminek jelentésével foglalkozunk először. Elsőként meglehet, hogy az északi jelző egy konkrét északi népre utal, amelyik Izrael történetében jelentős szerepet játszott.¹⁰ Második lehetőségként meg kell vizsgálni egy esetleges Ezekiel próféta könyvéből származó behatást a szövegrészleten,¹¹ ahol is az északi népek inkább mitikus mint konkrét ellenséget jelölnek.¹²

Számításba kell vennünk azonban azt, hogy két különböző ellenségről olvasunk tudósítást: az északi népről és a 2,25-ben megnevezett kártevőkről. Előfordulhat, hogy tulajdonképpen a két ellenség megjelölés csupán két elnevezése az egy és ugyanazon ellenségnek: az északi kifejezés a rovarokra utal,¹³ vagy éppen az, hogy a rovarok népeket szimbolizálnak.¹⁴

9 WOLFF, H. W., *Dodekapheton II. Joel und Amos*, Neukirchen – Vluyn 1969, 70.

10 Ebben a kérdésben perdöntő lenne, ha Joel próféta könyvének a datálása körüli kérdések tisztázottak lennének, ugyanis nem hiányoznak azok a meglátások, amelyek IV. Antiochus Epifánészt vélik felfedezni az északi nép megtestesítőjeként. Ez azonban az azt vonná magával, hogy a könyv – legalábbis ezen része – késői keletkezésű, amit egyébként más nem nagyon indikál. Vö. WOLFF, *Joel*, 73.

11 Ez 38,6.15; 39,2.

12 Vö. ALONSO SCHÖKEL, L. – SICRE DIAZ, J. L., *I Profeti*, Roma 1984, 1070.; DAHMEN U. – FLEISCHER, G., *Die Bücher Joel und Amos*, Stuttgart 2001, 74.

13 Vö. CRENSHAW, *Joel*, 151.; ALLEN, L. C., *The Books of Joel, Obadiah, Jonah, and Micah*, Grand Rapids 1976, 88.

14 Vö. ASSIS, E., „The structure and meaning of the locust plague oracles in Joel 1,2–2,17”, in *Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft* 122 (2010) 401–402. Assis teljesen elutasítja ezt a meglátást, véleménye szerint inkább a népek szimbolizálnak rovarokat, és Joel könyve inkább egy természeti katasztrófát szeretne szimbolizálni. Ezzel kapcsolatban megjegyezzük, hogy a Joel könyvének első fejezetében leírt pusztítás egyrészről hivatkozik a kártevők brutális pusztítására (Jl 1,4), viszont az első fejezet további részében leírt nehézségek inkább tekinthetők egy emberi csoport által okozott felfordulásnak, mint egy természeti katasztrófának (Jl 1,6–7): például a tűz és a lángba borulás a Jl 1,19-ben szintén azt támasztja alá, hogy a pusztítást nem (csak) a kártevők áradata okozta. A 2,25-ben a szöveg nagy sereggént hivat-

A próféta azonban talán azért hagyja meg a szóban forgó lehetséges ambiguitást, mivel két nagy formáját éli meg a nép a támadásnak: egyrészt-ről egy természeti katasztrófát, másrészt-ről egy politikai támadást, és ezek összességében rendítik meg a nép egzisztenciáját.

Az ellenséges nép eltörlését két különböző úton mutatja be a próféta. Elsőként egy olyan helyre való száműzésről számol be, amelyet a אֲרָץ és אֲרָצוֹתֵיָהּ jelzőkkel illet. Mindkettő a föld szárazságára utal, talán az utóbbi szó inkább foglalja magában a terület teljes kietlenségét.¹⁵ Érdekes, hogy a szerző két jelzővel is aláhúzza a terület pusztaságát, használhatatlanságát és ridegségét, amelyre az ellenséges népet úzi az Úr: ebben talán érezhetjük azt, hogy az ellenséges nép is meg fogja érezni azt, amit az Úr népével tettek.

Az ellenséges nép megsemmisülését még egy merizmuson keresztül mutatja be a próféta. Az északi nép elejét és végét¹⁶ a keleti és a nyugati tengerbe veti. Tehát a nép egészének a két szélső végét (itt az egyik merizmus) nevezi meg, és azt két különböző – ellentétes pólusú – helyre (itt a másik merizmus) szórja szét, vagyis azt szeretné bemutatni, hogy az ellenség végső és teljes pusztulást szenved el. Nem elégszik meg azzal, hogy az Úr győzedelmeskedik a nép felett, hanem az egyik végét a keleti tengerbe taszítja, a másik végét pedig a pont ellentétes irányú helyre: végső katasztrófa vár a népre az Úr ítélete miatt.

A szövegrészlet második részében pedig a próféta körülírja azt, hogy az Úr hogyan kompenzálja a természeti katasztrófát: megérkezik az eső, újból termést hoznak a fák, a gazdálkodás is elindulhat ennek köszönhetően.

Összefoglalva tehát az Úr népének tragédiáját egyrészt-ről egy másik népcsoport okozta, amelyiket az Úr véglegesen megsemmisített, másrészt-ről pedig természeti katasztrófákat szenvedtek el, amit kárpótolt az Úr, megesett az Úr szíve a népén.

A nép ellensége egy olyan embercsoport, amelynek pontos kilétét nem konkretizálja a szerző. A nép szenvedését másrészt-ről pedig kártevők je-

kozik a különböző kártevőkre, amely azt implikálja, hogy metaforáról van szó, és a rovarok tulajdonképpen egy embercsoportra utalnak vissza. Vö. ANDIÑACH, P. R., „The Locusts in the Message of Joel”, in *Vetus Testamentum* 42 (1992) 433–434.

15 Vö. „אֲרָץ”, *The Hebrew and Aramaic lexicon of the Old Testament*, 1021–1022.; „אֲרָצוֹתֵיָהּ”, *The Hebrew and Aramaic lexicon of the Old Testament*, 1566

16 Ennél a pontnál érdekes megjegyezni, hogy a szerző a bibliai irodalomban egyedülállóként אֲרָץ kifejezést használja az eleje kifejezés ellentétjeként. „אֲרָץ”, *The Hebrew and Aramaic lexicon of the Old Testament*, 747.

lentik, amelyek mindenkor minden időben támadhatnak. Talán ezeknek köszönhetően a szöveg aktualitása minden egyes korban érezhető: az Úr megszabadítja az övéit a másik nép elnyomásából a lehető legteljesebb módon.

Az Úr másik nagy tevékenysége pedig a saját népe számára a javak biztosítása és a kárpótlás amiatt, amit el kellett szenvedniük a korábbiakban.

4. A szöveg üzenete

A szöveg legmarkánsabb üzenetével foglalkoztunk, azonban érdemes arra is figyelni, hogyan és milyen módon mutatja be a próféta részletesen azt, hogy az Úr megszabadítja és kárpótolja az ő népét. A válaszhoz talán közelebb kerülhetünk, ha nagyobb figyelmet fordítunk azokra a kifejezésekre, szófordulatokra, amelyeket többször megismétel a szerző, amivel fel akarja hívni a figyelmünket azok fontosságára.

4.1. Jóllakni

Elsőként az Úr első beszédében találkozunk a jóllakni (עֲבֹר) kifejezéssel a 2,19-ben, majd az Úr utolsó beszédében is előkerül a 2,26-ban. Ezzel tulajdonképpen az egész prófécia keretbe foglalja, azaz fontos témája a szövegrészletnek az, hogy az Isten táplálékot biztosít a népnek.

Nem is csupán egyszerű táplálkozásról van szó, ami az embernek alapvető szükséglete a túléléshez, hanem egyenesen jóllakásról értesít a szöveg. Tehát az Isten nemcsak azt éri el, hogy az ember túléljen, hanem még ennél is tovább megy, és azt helyezi előtérbe, hogy az embernek a lehető legjobb legyen: jóllakjon, tele legyen.¹⁷ Ebből kiindulva láthatjuk azt, hogy az Isten gondoskodása nemcsak a minimumra terjed ki, hanem a lehető legjobbat szeretné a népnek.

4.2. Nép

Egy másik fontos kifejezés, ami szintén keretet ad a szövegrészletnek. A 2,18–19-ben a próféta szavát halljuk, aki két esetben is Isten népének titulálja Izrael közösségét. A 2,26–27-ben pedig az Isten a saját beszédében

¹⁷ Vö. DAHMEN – FLEISCHER, *Joel*, 73.

saját népének ismeri el őket. Tehát amit a próféta feltételezett az elején, az megerősítést nyer a perikópa végén.¹⁸

Ez tehát jól aláhúzza egy fontos aspektust az Úrról: fontos neki a vele kapcsolatban lévő embercsoport, és őket sajátjának ismeri el.

4.3. „Mert nagy dolgot tett”

A következő szó szerinti ismétlés a 2,20-ban és a 2,21-ben található. A 2,20 második részében lévő tagmondatban az alany nincs pontosan kifejezve, de a szövegkörnyezet arra enged következtetni, hogy az Urat érti rajta a szerző. Nem lenne semmilyen értelme annak, ha az északi nép lenne az alanya ennek a tagmondatnak, ugyanis furcsa lenne, hogy az Úr tetteit (vö. 2,21) dicsérő kifejezést használja a próféta az északi népre nézve is.

Tehát a 2,20-ban hallhatjuk az Úr hangját, ahogyan elbeszéli az északi nép megsemmisítését, és azt megerősítve jegyzi meg a próféta, hogy ez nagy dolognak számít az Úrtól.¹⁹ A szövegben hangsúlyt kap az, hogy az Úr nagy dolgokat cselekszik: elpusztította a nép ellenségét, ami a népben ujjongást vált ki.

4.4. Két felszólítás: ne félj / ne féljete és ujjongj, örvendj / ujjongjatok, örvendjete

A próféta két felszólítást intéz a földhöz a 2,21-ben: ne féljen, ujjongjon és örvendjen. Azt pedig a későbbiekben fejt ki, hogy pontosan milyen csoportokat ért a földön.²⁰ Ide tartozik az állatokhoz intézett felszólítása a 2,22-ben, akiknek nem szabad félniük, mert a flóra újra lehetőséget fog adni a túléléshez, illetve a 2,23-ban a másik megszólított csoport: Sion fiai.

Feltételezhetjük, hogy a Sion fiai kifejezésben egy szinekdochával, azaz névátvitellel találkozunk, vagyis ezen a néven a próféta nem csupán azokat érti, akiknek valamilyen köze van Sionhoz, hanem Izrael egészére vonatkozik.²¹ Az örömeiknek az oka pedig abban található, hogy az Úr megadja

18 Vö. CRENSHAW, *Joel*, 159.

19 A stílusa pedig erősen himnikus, párhuzamot mutat néhány zsoltár (Zsolt 117, 135) kifejezési módjával. Vö. WOLFF, *Joel*, 68. Érdekes megjegyeznünk, hogy a hálaadó zsoltárokból is hasonló felépítéssel találkozunk: bátorítás, felszólítás, az öröm okának kifejezése és az isteni közbenjárás kifejezése, ami az öröm forrása. Vö. CRENSHAW, *Joel*, 153.

20 Érdekes megjegyezni azt, hogy az itt előkerülő kifejezések (növények nevei, állatok és emberek) visszaidézik a Teremtés könyvének első lapjait. Itt is egyfajta új teremtéssel találkozhatunk, amelynek során az egész világ megújul. CRENSHAW, *Joel*, 153.

21 Vö. DAHMEN – FLEISCHER, *Joel*, 76.

a korai és a késői esőt, amely rész erősen visszaul a deuteronomiumi állapotokra (MTörv 11,12–15),²² amiben olvashatunk az idilli rendről, amit az Úr megteremt a népe körében.

Ezek a felszólítások (ne félj, örülj, ujjongj) erős retorikai erőt hordoznak magukban: az olvasó megszólítva érzi magát, és konkrét cselekvésre kényszerít. Amikor tehát a próféta a világegyetem figyelmét hívja fel, abba a mi életünk is beletartozik.

4.5. „És a népem nem szégyenkezik többé”

Ez a tagmondat szó szerint ismétlődik a 2,26 és 2,27 versekben. Érdekes elsőként megvizsgálni, hogy ki az elbeszélő a szövegben. Talán logikusnak tűnik, hogy a 2,26-ban a próféta hangját halljuk, hiszen a próféta a „ti Istenetekről” beszél. Viszont a 2,27-ben az Isten lesz az elbeszélő, hiszen saját magára hivatkozik közvetlenül. Tehát a próféta proklamálja azt, hogy az Isten népének nincs miért szégyenkeznie, ezt pedig megerősíti az Isten. Ennek az oka pedig az, hogy az Isten jelen van a népe körében.

Amennyiben a szövegrészletet kontextusában elemezzük, megjegyeztük azt, hogy ez a rész egy választ és egy fontos hangulatváltást tartalmaz a könyv első részéhez képest. A korábbi katasztrófák hangulata átalakul, és egy pozitívabb, reménykeltőbb tonalitás jut szerephez. Láthatjuk, hogy milyen különböző eszközökkel húzza alá a próféta az Isten különleges szerepét népének megmentésében.

Két kifejezés foglalja keretbe a szöveg üzenetét: a jóllakni és a nép. Isten elismeri a népet sajátjának, és törődik azzal, hogy jóllakjon. A próféta felhívja az olvasói figyelmét arra, hogy az Úr nagy dolgokat tett, és ez örömmre, ujjongásra ad okot. Az Úr pedig megismétli és összefoglalja egész szabadításának a lényegét: az ő népének nem kell többet szégyenkeznie – azoknak, akik az Úrhoz tartoznak, nem lehet szégyellnivalójuk.

5. Az Úr és a próféta szerepe

Fontos teológiai kérdés az, hogy az Úrnak milyen szerepe van Joel próféta könyvében, és nem csupán a 2,18–27 perikópában, hanem az azt megelőző szövegrészletekben is, amikor óriási pusztításokról olvasunk. Van

22 Vö. STRAZICICH, J., *Joel's Use of Scripture and the Scripture's Use of Joel. Appropriation and Resignification in Second Temple Judaism and Early Christianity*, Boston 2007, 188.

ezekhez köze az Istennek? – Aktuális teológiai gondolkodásunkkal nehéz elképzelnünk azt, hogy olyan Istenünk van, aki valamilyen kárt okozna az ő népében. De Joel könyvének szövegénél a legnagyobb mértékben el kell vonatkoztatnunk ettől az előfeltevéstől, és a szövegből kiindulva kell megvizsgálnunk azt, hogy mi az Úr szerepe a pusztulásokban, ezzel reflektálva arra, hogy a szerző korának milyen felfogása volt az Istenről.²³

Bizonyos pontok, amelyek leginkább az Úr napjával vannak párhuzamban (Jl 2,1.11), arra engednek következtetni, hogy az Úrtól származik a megtorlás.²⁴ Ez azonban nem olyan valószínű az első fejezet esetében, ugyanis az ott elszenvedett pusztulás közvetlen oka a kártevők rajzása (1,4) és a nép felvonulása (1,6), s nem találunk arra utalást, hogy maga az Úr okozta volna ezt a szenvedést a népének.

Azt állapíthatjuk meg, hogy Joel könyvének az első fejezete nem foglalkozik külön azzal, hogy mi a legvégső kiváltó oka a nép szenvedésének. Egyszerűen csak leírja és taglalja a népre nehezedő csapásokat. Joel könyvének teológiája tehát egyfajta hallgatást mutat a probléma eredetével kapcsolatban. Nem taglalja azt, hogy pontosan mi volt a kiindulópont a csapásokban, talán ezzel is aláhúzva azt, hogy a rossznak, a szenvedésnek az igazi eredete misztérium.

Ezzel szemben a második fejezetben konkrétan az Úrhoz kapcsolódó tevékenységeket találunk. Ez a rész bemutatja az Úr napjának közelségét, amely nagyfokú figyelmet vár a néptől,²⁵ amire maga az Úr is figyelmeztet. Tehát a tragédia, amiben a nép található, lehetőséget biztosít az Úr részéről arra, hogy felhívja a népének a figyelmét: az Úr maga intézi a felhívást a népe felé, hogy tartson böjtöt (Jl 2,12), mert az Úr napja elközelgett.

Ebben pedig a próféta szerepe is még inkább körvonalazódik, hiszen megerősíti az Úr szavát és közvetíti, konkretizálja azt a nép felé (Jl 2,13–17). A próféta mintegy közvetítőként jelenik meg az Úr és a nép között: megérti

23 A deuteronomisztikus felfogástól nem lenne idegen az sem, ha az Urat nevezné meg a szerző a bajok végső okának, hiszen a korabeli felfogás alapján amennyiben a nép a szövetséget megszakította, úgy az Úr is megszakítja a népével kötött egyezséget, és ez retorziókat von maga után. Azonban ennél a pontnál fontos megjegyezni azt, hogy Joel könyvében pontosan nem ismerjük a nép elkövetett vétkeit, amiért büntetést kellene szenvednie, tehát nem olyan biztos az, hogy ennél a pontnál a klasszikus deuteronomisztikus ábrázolással találkozunk. Vö. SIMKINS, R. A., „Return to Yahweh: Honor and Shame in Joel”, in *Semeia* 68 (1994) 41–45.

24 Vö. BALLA, I., „The Role of God’s Mighty Acts in Joel: The Book of Joel as an Example of Trauma Literature”, in *The Biblical Annals* 11 (2021) 67.

25 Vö. SHRESTHA, B., „A Compositional Theme of הַיְהוָה הַיּוֹם and The Literal Unity in the Book of Joel 2:1–17: A Textlinguistics Analysis”, in *ACTS* 37 (2018) 111.

az Úrnak a hangját és a felhívását a megtérésre, és azt közvetíti, konkretizálja és magyarázza a nép számára.²⁶

Összességében nem mondhatjuk azt, hogy a nép támadása az Úrhoz köthető, viszont az Úr kihasználja a nép szituációját és a nehézségben megtapasztalt érzékenységét felhasználva felhívja a nép figyelmét a hozzá való megtérésre. Ebben segíti őt a próféta mintegy közvetítőként. A Jl 2,18–27 pedig egyértelműen arról tanúskodik, hogy a pozitív jövő az Isten kezében van: ő az, aki reményt és jövőt ad népének és óriási tetteket hajt végre az érdekében. Tehát az Istenhez való visszatérés, amire maga az Isten biztat, magával hozza azt, hogy a nép szégyene eltűnik.²⁷

6. Összegzés

Ebben az értekezésben közelről vizsgáltuk meg a Jl 2,18–27 szövegét: először reflektáltunk a szöveg értelmére, majd a különböző ismétléseket figyelembe véve mélyítettük el a szöveg jelentését. A szövegkontextust elemezve láthattuk azt, hogy ez a szakasz jelentős eltérést mutat az előző szövegekhez képest.

A népet nagy megpróbáltatások elé állította az őt ért tragédia. Ezzel kapcsolatban tettük fel a kérdést, hogy mi az Úr szerepe a tragédiákban és a restaurációban. Az első részben található tragédiák végső okáról hallgat a szerző, azt mondhatjuk, hogy nem található biztos információ azzal kapcsolatban, hogy a támadások az Istentől indulnak ki a nép bűne miatt, hiszen Joel könyve nem számol be semmilyen bűnről, amit a nép követett volna el.

Ez a katasztrófa azonban lehetőséget biztosított a nép számára, hogy visszatérjen az Úrhoz: dicsérje az Istent, és az Isten dicsérete a nép önértékelését és becsületét állítsa vissza. Hiszen a vizsgált szövegrészlet, a Jl 2,18–27 egyértelműen azt húzza alá, hogy a restauráció egyedül az Úrtól érkezik. Az Isten meghallja a népe panaszát és kompenzálja őt: az Úr nagy dolgot visz végbe a néppel: elűzi az ellenségét, táplálja és jóllakatja az övét, akiknek nem kell többet szégyenkezniük. A próféta pedig mindebben alátámasztja az Úr tevékenységét: megerősíti az ő szavait a megtérésben és az örövendezésben is.

26 Vö. TOFFELMIRE, C. M., „The Voice and Person of the Prophet in Joel (and the Twelve)”, in *The Catholic Biblical Quarterly* 84 (2022) 221–230. 225.

27 Vö. SIMKINS, „Return to Yahweh!”, 52.

A szöveg kompozíciójában még egy fontos dologra fel kell hívnunk a figyelmet. A szerző nem konkretizálja, hogy a könyvben leírtak mikor mentek végbe. Nem találunk pontos dátumot a szövegben, és nem köti a leírtakat egy bizonyos történelmi eseményhez. Ezzel Joel próféta megadja a lehetőséget arra, hogy a könyv tanításának aktualitására reflektáljunk.

Jelen korunkat is számtalan támadás éri: legyen szó világválságról, háborúról, gazdasági krízisről, vagy éppenséggel társadalmi átrendeződésekről. Ebben az időszakban mi is válaszokat próbálunk keresni arra, hogy mi miért történik. Éppenséggel azonban Joel könyvének a tanítása ráirányítja a figyelmünket egy sokkal fontosabb és jelentősebb dologra: ezek az alkalmak megteremtik a lehetőséget arra, hogy az ember Istenhez térjen, és hagyja azt, hogy az Isten az ember szégyenét elvegye és nagy dolgokat tegyen vele.